

KAYSERİ ULU CAMİ'NİN KAPILARI

Halit Erkiletliođlu

Sultan Cami-i olarak da bilinen bu kadim ibadethâne, Kayseri'yi bir Türk İslâm şehri ve başkent yapan Danişmendli Sultanı Melik Mehmed (Muhammed) Gazi tarafından yaptırılmıştır. (1134-1143)

İlk plânında doğu ve batı tarafında iki kapısı olduğu anlaşılan caminin 1205 yılında I. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde bir minare ile kuzey tarafına da yeni bir ilâve yapıldığı ve bir kapı açıldığı görülmektedir.

O tarihte (1205) Kayseri emiri olan ve caminin banisi Melik Mehmed Gazi'nin de yeğeni olan Muzaffereddin Mahmud Yağıbasan'ın yaptırdığı bu tadilât, hem yeni açılan kuzey kapısının üzerine bir mermer kitâbe ile nakşedilmiş ve hem de buradaki ahşap kapının üstüne bir kuşak halinde yazdırılmıştır.

Mermer Kitabe:

©Tüm hakları saklıdır. Yazılı izin alınmadan basılamaz, çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz. Sadece kaynak göstermek kaydı ile atıfta bulunulabilir.

www.haliterkiletlioglu.com

“Fi eyyam el Sultan-ül Muazzam

Keyhüsrev bin Kılıçaslan azze nasruhû

Ammerahâ Muzaffereddin Mahmud Bin

Yağıbasan fi sene isneteyn ve sittemie (H-602)” yazılarını ihtiva etmektedir.

(Azametli Sultan Kılıçaslan’ın oğlu Keyhüsrev’in zamanında -ki onun galibiyeti tamam olsun-Yağıbasan’ın oğlu MuzaffereddinMahmud bu binayı imar etti. Sene altıyüziki) (M-1205)

Erken dönem Selçuklu üslûbu taşıyan ahşap kapıda ise;

“el-emir’ül isfehsalar’ül azam Muzaffer-ü-d devle ve-d-dîn edâm Allahü ulûvvehû”

(Büyük emir ve ordu komutanı, devletin ve dinin Muzafferi’nin hayrını Yüce Allah devam ettirsin)

Kapıdaki kitâbe kuşağındaki yazı; 134.02 cm. uzunlukta ve “ neo felek” denilen Türk mitolojisinde 9 kat gök katını ifâde eden kurslar üzerine ikinci kat olarak sülûs-rika karışımı bir hatta yazılmıştır.

Katran ağacından yapıldığı anlaşılan orijinal kapı kanatlarının yazı dışındaki bölümlerinde ise;

Büyük oranda zamanın tahribine uğradığı, çatladığı ve muhtemelen depremlerden de zarar gördüğü için bilemediğimiz bir tarihte sökülerek Ankara Etnografya Müzesine götürülmüş, son bir-iki yıl önceye kadar da orada ahşap eserler bölümünde teşhirde iken restorasyon yapılmak üzere müzenin deposuna kaldırılmıştır.

Kayseri'nin ilk Cuma Camisi olan Sultan camisinin orijinal kapısının ve diğer iki kapısının birebir aynı üslupta yeniden yaptırılması konulu bir proje tarafımızdan teklif edilerek AGÜ öğretim üyesi Mimar Dr. Ömer Devrim Aksoyak tarafından hazırlanmış, ayrıca bu konuda Erciyes Üniversitesi, öğretim üyesi Doç. Dr. Necla Dursun hocamızın bir raporu da eklenerek önce Kayseri Vakıflar Bölge Müdürlüğüne müracat edilmiştir. Vakıflar Bölge Müdürlüğü, proje dosyasını Eski Eserler ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kuruluna havale etmiş, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu başkanlığındaki kurul sıkı bir incelemeden ve bazı ilâvelerden sonra onay vererek imalat safhasına geçilmiştir.

©Tüm hakları saklıdır. Yazılı izin alınmadan basılamaz, çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz. Sadece kaynak göstermek kaydı ile atıfta bulunulabilir.

www.haliterkiletlioglu.com

Proje koordinatörü olarak bendeniz, Proje müellifi Sn. Dr. Ömer Devrim Aksoyak, Kayseri Kültür ve Turizm Müdürü Sn. Dr. Şükrü Dursun ve Camii Kebir Koruma ve yaşatma Derneği Başkanı Sn. Faruk Çarşıbaşı'dan oluşan bir ekip tarafından; ahşap üzerine el oyması yapan firmalar araştırılmış sonunda Maraş'ta el oymaları yapan büyük bir firma ile temas kurulmuş, Maraş'daki bu firmanın atölyeleri ve ustalarının yaptıkları işlere ve referanslarına bakılarak camimizin kapılarını en iyi ve hassas şekilde yapabilecekleri kanaatine varılmıştır.

Ahşap olarak da 1. Kalite ithâl Masif Iroko ağacına karar verilmiştir. Firma bu adı geçen ağaçtan yaptığı orijinal kapı detaylarından örnekler göndermiş bu örnekler içinde oyma derinliği 10 mm. olan ve renk olarak da ahşabın özelliklerini aksettiren fakat biraz da eski görünümü veren ithâl malı mat HWS-112 cilası kullanılarak eskitme yapılan örnek, heyetimizce kabûl görmüştür. Kilit, menteşe ve sürgü için 1. Kalite pirinç döküm kullanılması kapı kollar için de döneminin üslûbunu yansıtan bir malzeme seçilmesine karar verilmiştir.

16-Ocak-2024 tarihinde yapılan sözleşmeye göre imalâtçı firma 15-Haziran-2024 tarihinde montajları tamamlayarak kapıları yerlerine uygulamıştır.

Bütün bu uzun süreç içinde Kayseri'mizin bu ilk ve çok önemli mabedinin kapılarının yapılma aşamasında Kayserili hayırsever Sn. Ahmet Somdaş, büyük bir tevazu ve özveriyle masrafları üstlenmiş, Başta sayın valimiz Gökmen Çiçek olmak üzere, Kültür ve Turizm Müdürümüz Sn. Doçent Dr. Şükrü Dursun, proje müellifi Mimar Dr. Ömer Aksoyak' Doç. Dr. Necla Dursun Hanımefendi, Tabiat Varlıkları ve Kültür Eserlerini Koruma Kurulu Başkanı Sn. Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu ile kurulun tüm üyeleri, Vakıflar Bölge Müdürümüz Sn. Murat Seçilir ve Mustafa Tekelioğlu, Cami Kebir Derneği Başkanı Sn. Faruk Çarşıbaşı ile yapımcı firma yetkilisi Sn. Muhammed Gülaçtı bu projeye azamî katkıyı sağlamışlardır. Herbirine bir Kayserili ve proje koordünatörü olarak ayrı ayrı minnettarız.